

Jan Głównka

Judaica w zbiorach Działu Historii Muzeum Narodowego w Kielcach

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 15, 323-333

1986/1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JAN GŁÓWKA

JUDAICA W ZBIORACH DZIAŁU HISTORII MUZEUM NARODOWEGO W KIELCACH

Judaica w zbiorach Działu Historii Muzeum Narodowego w Kielcach to zaledwie 28 pozycji zgromadzonych w drodze zakupów i darów w latach 1965–1985. Większość nabytków ma charakter przypadkowy, ponieważ nie kolekcjonowano systematycznie eksponatów o tematyce żydowskiej. Spośród muzealiów przedstawionych w części katalogowej artykułu tylko 11 łączy się bezpośrednio z Kielcami.

Eksponaty można podzielić na kilka kategorii. Pierwszą z nich są archiwalia, wśród których należy wyróżnić dwie karty pergaminowe — fragmenty XIX-wiecznych rodaków.

Okres międzywojenny otwiera ulotka żydowskiej organizacji młodzieżowej „Żagiew” z listopada 1918 r., wzywająca Żydów do uczestniczenia w dziele odbudowy państwowości polskiej.

Archiwalia o tematyce kieleckiej to między innymi dokumenty przedstawiające działalność Rady i Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej, intresujące materiały związane z obchodami rocznicy Konstytucji 3 maja czy też korespondencja przypominająca udział społeczności żydowskiej w uroczystościach żałobnych w kieleckiej synagodze po śmierci marszałka Józefa Piłsudskiego¹.

Jedynym drukiem zwartym jest „Sprawozdanie Zarządu Gminy Izraelickiej w Kielcach” z września 1917 r. zamieszczone w „Sprawozdaniu Magistratu i Komitetu Doradczego m. Kielc” jako odrębna część. Jest to bogate źródło wiadomości dotyczących działalności społecznej i gospodarczej, liczby i zróżnicowania ludności żydowskiej w Kielcach w okresie od listopada 1915 do grudnia 1916 r. Ze „Sprawozdania” dowiadujemy się między innymi, że „Gmina Izraelicka w Kielcach liczyła w swym okręgu bóżniczym 3441 rodzin Żydów, czyli 18 500 dusz, w samym zaś mieście Kielcach 3000 rodzin, czyli 16 000 dusz”.

Prasa żydowska to tylko jeden numer „Głosu Bundu” wydawanego w Warszawie w latach 1919–1920 przez Ogóln żydowski Związek Robotniczy „Bund” oraz dwa egzemplarze lwowskiego pisma „Der Jüdische Wähler”².

¹ O uczestnictwie Gminy Żydowskiej w uroczystościach żałobnych pisze „Gazeta Kielecka”, nry 133 i 135 z maja 1935 r.: rabin Abela Rapoport wysłał depesze kondolencyjne do prezydenta i premiera po posiedzeniu Rady i Zarządu Gminy w dniu 12 maja 1935 r.

² M. Fuks, *Warszawska prasa żydowska w języku polskim*, „Rocznik Historii Cza-

Zbiory fotografii o tematyce żydowskiej liczą zaledwie 5 egzemplarzy, wśród których na uwagę zasługują sceny z kieleckiego targu wykonane w 1930 r. przez Jana Kłodawskiego³. Nie posiadamy dokumentacji fotograficznej kieleckiej ulicy z charakterystycznymi postaciami proletariuszy, kupców czy rzemieślników żydowskich.

Atmosferę miasta w połowie lat dwudziestych oddaje częściowo olejny obraz Władysława Szulca przedstawiający widok Rynku, na którym obok kolorowego tłumu kobiet wiejskich w zapaskach widzimy postacie Żydów pod arkadami kamienicy Sołtyków⁴.

Jedynym w swej grupie eksponatów jest zegar — budzik, pochodzący z kieleckiego zakładu zegarmistrzowskiego N. Steinberga przy ul. Dużej nr 1 (obecnie ul. K. Świerczewskiego)⁵.

Ostatnia kategoria muzealiów to monety i banknoty getta łódzkiego wydawane przez Samorząd Żydowski, będące w obiegu w latach 1942–1944⁶.

Dzieje Żydów kieleckich współtworzących historię miasta nie znalazły niestety swego odzwierciedlenia w zbiorach muzealnych. Lata II wojny światowej przyniosły społeczności żydowskiej zagładę nie tylko fizyczną, zniszczone zostały także wytwory kultury materialnej i duchowej. Dlatego też każdy nowy dokument, fotografia, pocztówka, gazeta, obraz o tematyce żydowskiej, wytwory rzemieślników znajdują swoje bezpieczne miejsce w zbiorach muzealnych, aby w przyszłości dokumentować jedną z ciekawszych kart w dziejach miasta.

Wszystkie osoby zainteresowane sprzedają tego rodzaju muzealiów, będą mile widziane w pracowniach Muzeum Narodowego w Kielcach.

Archiwalia

1. Fragment rodaju, XIX w.

Tekst pisany jednostronnie czarnym tuszem w 4 kolumnach. Pergamin, rękopis, 41,5 × 53,5 cm, k. 1.

Brzegi pergaminu z lewej i prawej strony zawinięte do wewnątrz, ślady szycia, pozostałości sznurka zrobionego ze ścięgien. U dołu rozdarcie, powierzchnia pofalowana ze śladami wilgoci; załamania i zabrudzenia strony głównej i odwrotnej. Naroża pergaminu ukośnie ścięte.

piśmiennictwa Polskiego”, t. XV, z. 2, s. 235; tenże, *Prasa żydowska w Polsce XIX i pierwszej połowy XX wieku (do końca II wojny światowej)*, ibidem, t. XII, z. 1.

³ M. Janik, *Fotografia w guberni kieleckiej i radomskiej w latach 1839–1918*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach”, t. XV, s. 85, wymienia w okresie międzywojennym J. Kłodawskiego jako czynnego działacza sekcji fotograficznej Kieleckiego Oddziału PTK.

⁴ Według informacji uzyskanych w Dziale Malarstwa i Rzeźby MNKi Władysław Szulc był malarzem amatorem pochodzenia żydowskiego. Malował obiekty i budynki zabytkowe ze sztafżem folklorystycznym. Obraz Szulca, choć znajduje się w zbiorach Działu Malarstwa i Rzeźby, włączono do katalogu z uwagi na jego temat.

⁵ Sprawozdanie Izby Rzemieślniczej w Kielcach, 1938, s. 141, podaje, że w mieście było 20 rzemieślników żydowskich zajmujących się jubilerstwem, grawerstwem i naprawą zegarów.

⁶ C. Kamiński, *Katalog monet polskich 1916–1977*, Warszawa 1977, s. 37–39; M. Kowalski, *Ilustrowany katalog banknotów polskich, 1794–1980*, Warszawa 1981, s. 146–150.

- Zakup, 1984.
Nr inw. MNKi/H/3780.
2. Fragment rodaju, XIX w.
Tekst pisany jednostronnie brązowym atramentem w 5 kolumnach.
Pergamin, rękopis, 49 × 75 cm, k. 1.
Powierzchnia nieznacznie pofalowana, ślady wilgoci i zabrudzenia z obydwu stron rękopisu.
Zakup, 1984.
Nr inw. MNKi/H/3779.
3. „Żydzi! Wzywa was kraj, który jest bliskim każdemu z nas...”, Warszawa, 30 VI 1917.
Ulotka zawierająca wezwanie do Żydów zamieszkałych na ziemiach polskich, aby nieśli pomoc żydowskim mieszkańcom Palestyny.
Druk, 33 × 14 cm, ss. 2.
Ulotka dwustronna, na dole niewielki ubytek papieru.
Zakup, 1969.
Nr inw. MNKi/H/1816.
4. „ŻYDZI POLSCY! Ziemia na której przebywacie od lat setek, kraj w którym mieszkacie — Polska — obchodzi dziś dzień wiekopomny, dzień Zmartwychwstania z niewoli do Wolności i Niepodległości...” B. m. [listopad 1918].
Ulotka Związku Młodzieży Polskiej Pochodzenia Żydowskiego „ŻAGIEW” wzywająca do pracy na rzecz wyzwolonej ojczyzny.
Druk, 24,7 × 17,5 cm, ss. 1.
Zakup, 1978.
Nr inw. MNKi/H/3011.
5. „ZARZĄD I RADA PIOTRKOWSKIEGO ŻYDOWSKIEGO TOWARZYSTWA [ystwa] Pożyczkowo-Oszczędnościowego mają zaszczyt zawiadomić...”, Piotrków, sierpień 1918.
Zawiadomienie o zwyczajnym ogólnym zebraniu członków Towarzystwa w dniu 1 IX 1918.
Druk, A. Pański, Piotrków, 47 × 31,5 cm, ss. 1.
Zakup, 1966.
Nr inw. MNKi/H/978.
6. „OGŁOSZENIE. Zarząd Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Kielcach niniejszem zawiadamia, że z okazji OBCHODU ROCZNICY KONSTYTUCJI 3 MAJA...”, Kielce, 28 IV 1935.
Zawiadomienie nr 417 o uroczystym nabożeństwie w synagodze przy ul. Warszawskiej 6 w dn. 3 maja 1935 r.
Druk, „Prasa” w Kielcach, 46 × 31 cm, ss. 1.
Tekst dwujęzyczny.
Daty roczne poprawione czarnym atramentem (pierwotnie 1933 r.).
Numer napisany ręcznie, stary numer 404 skreślony.
Zakup, 1983.
Nr inw. MNKi/H/3669.
7. „Do Jaśnie — Wielmożnego Pana Wojewody w Kielcach...”, Kielce, 30 IV 1935.
Zaproszenie Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Kielcach na uroczyste nabożeństwo w synagodze przy ul. Warszawskiej 17 z okazji obchodu rocznicy Konstytucji 3 maja.
Maszynopis, 36 × 22 cm, ss. 1.
W lewym górnym rogu pieczęć gumowa, prostokątna Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Kielcach, pod tekstem nieczytelne podpisy przewodniczą-

ŻYDZI POLSCY!

Ziemia, na której przebywacie od lat setek, kraj w którym mieszkanie — Polska — obchodzi dziś dzień wielkopomny, dzień Zmartwychwstania z niewoli do Wolności i Niepodległości.

Dzień ten zapowiada kres tragicznych dziejów Polski. Kto nie czuł poprzednio Bólu Polski, kto nie współdziałał w Jej samoobronie przeciw zagładzie, upragnionej przez wroga, był złym synem Polski, niedobrym obywatelem kraju.

Lecz kto dziś nie umie odczuć w sercu swem radości naszej Ojczyzny, jest niegodnym przebywania na tej ukochanej naszej ziemi.

Żydzi polscy! Mamy nadzieję, że w dniu dzisiejszym, widząc Radość Polski, zadrgają i Wasze serca zgodnym tonem i podyktują Wam, co czynić winniście.

Żydzi polscy! Wierzymy, że od dnia dzisiejszego potraficie dowieść Waszem postępowaniem i czynami, że są i w Was niezłamane uczucia wdzięczności i przywiązania do ziemi, która przez długie wieki karmiła Waszych przodków i w której leżą ich prochy.

Związek ml. polsk. poch. zyd.

„ŻAGIEW“.

cego i sekretarza. Z lewej strony poniżej pieczęć gumowa prostokątna Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach z datą wpływu 1 V 1935.

Zakup, 1983.

Nr inw. MNKi/H/3666.

8. „Do Jaśnie Wielmożnego PANA WOJEWODY w Kielcach...”, Kielce, 16 V 1935.

Zaproszenie Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej na uroczyste nabożeństwo żałobne po śmierci marszałka Józefa Piłsudskiego, które miało się odbyć w synagodze przy ul. Warszawskiej 17.

Maszynopis, 36 × 22 cm, ss. 1.

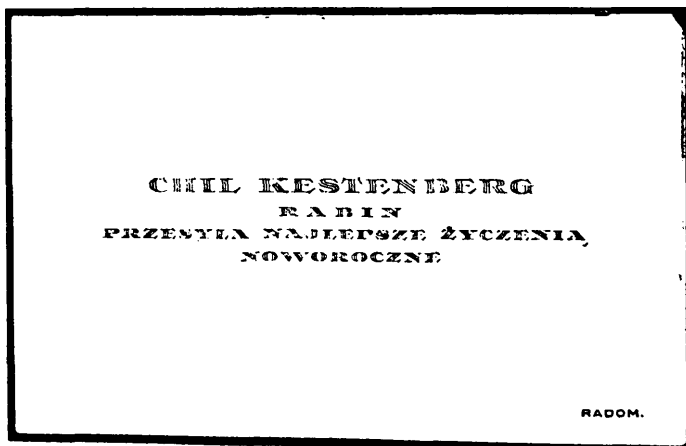
W lewym górnym rogu pieczęć gumowa, prostokątna Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Kielcach, pod tekstem nieczytelne podpisy przewodniczącego i sekretarza oraz pieczęć mała gumowa, prostokątna Zarządu Gminy. Poniżej w centrum pieczęć gumowa, prostokątna Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach z datą wpływu 16 V 1936. Załamania i rozdarcia w liniach złożenia.

Zakup, 1983.

Nr inw. MNKi/H/3683.

Ryc. 1. Ulotka żydowskiej organizacji młodzieżowej „Żagiew”, 1918 r.

9. JW PANU Kierownikowi Oddziału Wyzn[añ] Kiel[eckiego] Urzędu Wojew[ódzkiego] Z OKAZJI NOWEGO ROKU...", Ostrowiec Świętokrzyski, 31 XII 1938.
Życzenia noworoczne Rady i Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Ostrowcu: „ŻYCZENIA POMYŚLNOŚCI”.
Druk, karton, 12 × 17 cm, k. 1.
Pod tekstem drukowanym nieczytelne podpisy czarnym atramentem przewodniczącego Rady, przewodniczącego Zarządu i kierownika kancelarii Gminy Wyznaniowej Żydowskiej. Dolny róg z lewej strony ukośnie oddarty; liczne załamania i zagięcia kartonu.
Zakup, 1983.
Nr inw. MNKi/H/3668/1.
10. Koperta z nadrukiem : „ZARZĄD Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Ostrowcu — Świętokrzyskim” zaadresowana do Kierownika Oddziału Wyznaniowego, Wydziału Społeczno-Politycznego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, Ostrowiec Świętokrzyski, 29 XII 1938.
Druk, maszynopis, 12,5 × 20 cm.
Pieczęcie okrągłe Urzędu Pocztowego w Ostrowcu Świętokrzyskim. Dolny prawy róg koperty oderwany ukośnie.
Zakup, 1983.
Nr inw. MNKi/H/3668/2.
11. „CHIL KESTENBERG RABIN PRZESYŁA NAJLEPSZE ŻYCZENIA NOWOROCZNE”. Radom b. r. (lata trzydzieste).
Drukowana karta życzeń.
karton, 7 × 11,5 cm, k. 1.
Zakup, 1983.
Nr inw., MNKi/H/3667.
12. „SPRAWOZDANIE Magistratu i Komitetu Doradczego m. KIELC za rok 1916-ty. SPRAWOZDANIE Zarządu Gminy Izraelickiej w Kielcach za czas od 23-go listopada 1915 do 31-go grudnia 1916 roku”. Kielce, 24 IX 1917.
Druk, 30 × 23 cm, ss. 70.
Sprawozdanie zawiera budżet Gminy Żydowskiej w 1916 r., sprawozdanie

Ryc. 2. Karta życzeń
rabina radomskiego
Chila Kestenberga, lata
trzydzieste

kasowe, tabelę „Ruch ludności żydowskiej w 1916 r.” oraz wyliczenia wydatków i przychodów żydowskich organizacji i stowarzyszeń filantropijno-społecznych. Za Zarząd Gminy Izraelickiej w Kielcach podpisali Jakub Nowak i A.S. Wilner. Zakup, 1968.

Nr inw. MNKi/H/ 1546, 1551.

Prasa

13. „Der Jüdische Wähler” nr 6, Lwów, 12 VI 1911.
Druk, 35 × 27 cm, ss. 8.
Wydawca dr Rafał Buber; drukarnia E. Salaty, Lwów, Pasaż Hermanów.
Zakup, 1978.
Nr inw. MNKi/H/3055/2.
14. „Der Jüdische Wähler” nr 5, Lwów, 8 VI 1911.
Druk, 35 × 27 cm, ss. 8.
Wydawca dr Rafał Buber; drukarnia Ignacego Jaegera, Lwów, Pasaż Hausmana 5.
Zakup, 1978.
Nr inw. MNKi/H/3055/1.
15. „Głos Bundu” Tygodnik Socjalno-Demokratyczny [od nr 15 dwutygodnik] nr 23, Warszawa, 1 XII 1919.
Wydawca Ehrlich.
Druk, 31 × 24 cm, ss. 8.
Dar, 1968.
Nr inw. MNKi/H/1579.

Fotografie

16. „Rynek w Kielcach”, autor nieznan, Kielce 1908.
Na zdjęciu wykonanym od strony pd.-wsch. widoczne dorożki konne, postacie przechodniów, wśród których znajduje się wielu Żydów. Na drugim planie budynek kieleckiego Magistratu.
Pap. fot., 13 × 18 cm.
Dar, 1980.
Nr inw. MNKi/H/3222.
17. „Targ w Kielcach”, Jan Kłodawski, Kielce 1930.
Na pierwszym planie stoisko i postacie handlujących kobiet, z tyłu po prawej stronie postać żydowskiego handlarza przysłuchującego się targującym. Z tyłu wylaniają się fragmenty zabudowań Bazarów.
Pap. fot., 17 × 19,5 cm.
Zakup, 1977.
Nr inw. MNKi/H/2669/3.
18. „Targ w Kielcach”, Jan Kłodawski, Kielce 1930.
Postać handlarza żydowskiego przed stoiskiem na targu kieleckim. Na drugim planie widoczne fragmenty zabudowań Bazarów.
Pap. fot., 21 × 17 cm.
Zakup, 1977.
Nr inw. MNKi/H/2669/8.
19. Skauci z Żydowskiej Organizacji Skautowskiej „Haszomer Hacair”, autor nieznan, Kielce, ok. 1930.
Grupa trzech młodych mężczyzn w białych koszulach i chustach na szyjach. Na

odwrocie dwukrotnie odbita okrągła pieczęć gumowa Zydowskiej Organizacji Skautowskiej „Haszomer Hacair” z tarczą Dawida w wieńcu. ułożoną centralnie.

Dar, 1985

Nr inw. MNKi/H/3841.

20. „Szymon i Icek Ajzenberg” [napis nad fotografią czarnym atramentem], „The ONE STUDIO”, Londyn, lata dwudzieste.

Postacie dwóch mężczyzn pozujących do zdjęcia w atelier fotograficznym.

Pap. fot., 9 × 14,5 cm.

Dar, 1985.

Nr inw. MNKi/H/3842.

Ryc. 3. Szymon i Icek Ajzenbergowie, fotografia z lat dwudziestych, Londyn

Varia

21. „Rynek w Kielcach” Władysław Szulc 1926.
Na pierwszym planie z prawej strony narożnik kamienicy Sołtyków z arkadą, pod którą widać postacie stojących i spacerujących Żydów. Z lewej strony na Rynku postacie kobiet wiejskich w zapaskach. Po prawej stronie konna dorożka. Nad Rynkiem fragment nieba.
Sygn. Kielce, 6/VII 1926, Władysław/Szulc.
Płótno, tektura, olej, 28 × 37, 5 cm.
Zakup, 1983.
Nr inw. MNKi/M/2463.
22. Zegar — budzik wyprodukowany w zakładzie zegarmistrzowskim N. Steinberga, Kielce, lata trzydzieste.
Na tarczy w centrum napis: „N. STEINBERG zegarmistrz KIELCE ul. Duża No 1”. Poniżej napis „FORTUNA”. Na odwrocie: „FORTUNA N.K.”
Blacha mosiężna, Ø tarczy 10 cm, wys. 15,5 cm.
Zakup, 1985.
Nr inw. MNKi/H/3843.

Pieniądze getta łódzkiego

Monety

23. 10 marek
A. Tarcza Dawida, na niej u dołu po prawej stronie napis: „GETTO/1943”, wokoło otok podwójny, ciągły, rozdzielony 6 gwiazdkami.
R. Duża cyfra „10” przekreślona wstęgą z napisem „QUITTUNG ÜBER”, pod spodem „MARK”. Wokoło napis: „DER AELTESTE DER JUDEN IN LITZMANNSTADT”; bok gładki.
ø—28,3 mm, aluminium z magnezem, projekt I. Szwarz.
Zakup, 1965.
Nr inw. MNKi/H/310.
24. 5 marek
A. Tarcza Dawida, na niej u dołu po prawej stronie napis „GETTO/1943”, wokoło otok podwójny, ciągły, rozdzielony 6 gwiazdkami.
R. Duża cyfra 5 przekreślona wstęgą z napisem „QUITTUNG ÜBER”, pod spodem „MARK”. Wokoło napis: „DER AELTESTE DER JUDEN IN LITZMANNSTADT”; bok gładki.
ø—22,5 mm, aluminium z magnezem, projekt I. Szwarz.
Zakup, 1965.
Nr inw. MNKi/H/311.

Banknoty

25. 50 fenigów
A. Napis: „QUITTUNG ÜBER 50 PFENNIG, DER AELTESTE DER JUDEN IN LITZMANNSTADT”; podpis Mordechaj Rumkowski. „LITZMANNSTADT, DEN 15 MAI 1940”.
Świecznik siedmioramienny i tarcza Dawida.
R. Napis: „QUITTUNG ÜBER FÜNFZIG PFENNIG”;
Numer 862003.
55 × 87 mm, papier, kolor kremowo-zielono-fioletowy.
Zakup, 1965
Nr inw. MNKi/H/314.

26. 1 marka

A. Tarcza Dawida, napis: „Quittung über Eine Mark, Der Aelteste der Juden in Litzmannstadt”; podpis: Mordechaj Rumkowski. „Litzmannstadt den 15 Mai 1940”.

Seria A, numer 351 906.

R. Napis: „Quittung über Eine Mark”.

Świecznik siedmioramienny.

64 x 120 mm, papier, kolor kremowo-zielony.

Zakup, 1965.

Nr inw. MNKi/H/315.

27. 5 marek

A. Tarcza Dawida, napis: „Quittung über Fünf Mark, Der Aelteste der Juden in Litzmannstadt”; podpis: Mordechaj Rumkowski. „Litzmannstadt den 15 Mai 1940”.

Numer 503 108.

R. Napis: „Quittung über Fünf Mark”.

Tarcza Dawida i świecznik siedmioramienny.

78 × 129 mm, papier, kolor kremowo-zielono-brązowy.

Zakup, 1965.

Nr inw. MNKi/H/313.

28. 20 marek

A. Tarcza Dawida, napis: „Quittung über Zwanzig Mark, Der Aelteste der Juden in Litzmannstadt”; podpis: Mordechaj Rumkowski. „Litzmannstadt, den 15 Mai 1940”.

Numer 276 657

Ryc. 4. Banknot dwudziestomarkowy, 1940 r., getto łódzkie (a. awers, b. rewers)

R. Napis „Quittung über Zwanzig Mark”.
Tarcza Dawida i świecznik siedmioramienny.
80 x 158 mm, papier, kolor kremowo-zielono-brązowy.
Zakup, 1965.
Nr inw. MNKi/H/312.

J. Müller.

МАТЕРИАЛЫ, КАСАЮЩИЕСЯ ЕВРЕЕВ В СОБРАНИЯХ ИСТОРИЧЕСКОГО ОТДЕЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО МУЗЕЯ В КЕЛЬЦАХ

Государственный музей в Кельцах обладает небольшим количеством экспонатов, относящихся к евреям, которые хранятся, главным образом, в Историческом отделе. Экспонаты, накопленные путём закупок и даров, хотя и не составляют объёмистой систематизированной коллекции, являются, однако, интересным дополнительным материалом к вопросу об истории Келецкой земли до второй мировой войны.

Экспонаты разделены на несколько групп, а именно: архивные материалы, печатные издания, пресса и др. Некоторые связаны с Кельцами, как, например, документы, образно представляющие деятельность Управления вероисповедальной еврейской общины в городе. Каталогные описания, помещённые после вступительной части статьи, содержат точные инвентаризационные данные всех хранящихся в музее материалов, а среди них, заслуживающих особого внимания фрагментов свитков, датируемых 19 веком, фотографий келецкого базара, картины Владыслава Шульца, написанной маслом и представляющей келецкий рынок с силуэтами евреев, стоящих под арочными сводами дома семьи Солтыков.

Представленные в статье экспонаты могут положить начало (благодаря общественным пожертвованиям) собранию, документирующему важный фрагмент прошлого Кельц и его окрестностей.

JUDAICA IN THE COLLECTIONS OF THE DEPARTMENT OF HISTORY OF THE NATIONAL MUSEUM IN KIELCE

The National Museum in Kielce possesses a small number of exhibits relating to the Jewish culture, preserved mainly in the Department of History. The exhibits have been assembled through purchases and gifts, and although they do not constitute a large and systematic collection, they are an interesting contribution to the history of the Kielce Region in the years preceding World War II. The exhibits are divided into several categories, namely: archival materials, prints, press, photographs, coins, bank notes, and varia. Part of the exhibits is associated with Kielce, *eg* documents reflecting the activity of the Board of the Jewish community in Kielce. The catalogue descriptions that follow the introductory part of the article contain the exact inventory data of all the Judaica preserved in the Museum, amongst which a mention should be made of fragments of the 19th-century Pentateuch rolls, photographs of the Kielce market, or Władysław Szulc's painting representing the market-place in Kielce with the figures of Jews standing under the arcades of the Soltyk tenement-house.

The exhibits presented in the article may become thanks to the generosity of the public, a beginning of a collection that will document an important episode of the history of Kielce and its region.